

Ametiühendusline kuutiri

Ilmub iga 1. ja 15. kuupäeval.

Toimetus: Lembitu t. nr. 4, krt. 4. Telef. 3-77.

Talitus: Suur Profusmägi nr. 4. Telef. 3-61.

Adress: Postkast Nr. 367, Tallinn.

Tellimishind: 6 kuud 60 mk., 12 kuud 120 mk.

Auulutuste hinnad: 1 lehekülj 3000 marka,
1/2 lehek. 1600 mk., 1/4 lehek. 850 mk.

Nr. 15

1. oktoobril. 1925.

Nr. 15

Ametiühendused ja tööliste kultuuriline arenemine.

Kui rääkida jofialismist teostamisest, siis kujutame ette proletaarlist jeltskonda, kultuurilijelt arenenud ja iihistundes liitunud töölisperet. Arenemata rahwamaasid wõiwad joodjal juhtumisel haorata oma kätte riigiwõimu ja walmistamisaparaadi, kuid riigikorda ja rahwamajandust nad jellesse kõrgusse ialgi juhtida ei oska, et tööline, kes nimepidi küll niijugusel forral riigivalitseja, wabaneks neist pahedest, mis teda kodanlikes iluaforras rõhuvad.

Wääramata nõudmine jellepärafit: Töölisklajis peab kaswama ja arenema oma ajaloolise illesande — jofialismi — teostamiseks. Kuid ka igapäises elu- ja klassiwõitluses on edu ja paremus peaaesjalikult jellest tingitud, kuuwõrd jiiwenenud on tööliste iihistumine ja kui kõrge nende kultuuriline tafa-pind.

Töölisklastel on kõrgema hariduse jaamine raskendatud, jagedasti wõimata. Minult iikfikud jundawad hariduslijelt illespoole riikhida, tapawad aga jelle juures kas iseeneje ehk oma wanemate terwise, jelt kooliskäimine nõuab raha ja enne alatoitluse all kannataw töölisperekond peab niijugusel forral weel rohkent ennaft nälijutama, kui tahetakse iihete perekonnaliikmele hariduse jaamiseks wõimalust anda.

Töölise enamus on nii sunnitud oma silmaringi laiendama wäljaspool kooli. Siin on esimeses järjekorras kirjandus, kunst ja jeltsfondline elu, mis tööliste arenemiseks iildtarwilfikud.

Ei ole ju illespuhas, kuidas tööline oma wabad tunnid wäljaspool tehaft mööda jaadab. Sellega on ühenduses tööliste isikliku arenemise, majandusliku jefiuforra ja klassiwõitluse edukuse põhitingimused.

Peale igapäise töö on igal inimesel oma waimlised nõuded.

Misjugused wõimalused on Gesti töölijel praegu nende nõuete rahuldamiseks? Peab

iitlenu, et jelles juhtes lood wõimatu wiletjad. Meie töölijel puudub forralik perekondlik kodu, jamuti ei ole tal jeltsfondlist kodu, kus peale rasket päenatööd ehk nädala orjust wõiks mööda jaata mõne wabama tunni ja kunda ennaft inimesena.

Eluforterid on kirkad, pimedad. Meid jagatakse weel jagedasti wõdraste, oma perekonda mitte kuuluwate isikutega. Puudus wahib igast murgast, kodune elu näitab iga minut jeda rasket jefiuforda, milles palgatöölise kist praegusel ajal jipleb.

Niijugustest forteritest wiib tee wäga jagedasti joogikohitadesje ja teistesje alawäärustuste lõbude otjimisele, mis muidugi ei junda ilsendada hinge, waid meelehärmi langeb peale liihifest nimastust jeda raskemalt tööliste hingele, kui leiab ennaft endijelt oma wiletjas kodus, teadmisjega, et maewaga teenitud palgonatuke on weerenud restoraani kassasse ehk mõne jalarwiinakawpleja kassasse. Tööline jattub wõlgadesse, langeb moraalfelt. Töölise klassiwõitlus aga nõuab iihlast, tugewat töölisperet, kellel tahtejõudu, kes teadlik oma ettewõtteis ja toiminguis.

Tõsi, meil on küll linnades awalifikud raamatukogud ja lugemisjaalid, kuid need on töölisele kättesaamatud. Teijedki kodanikud ei pääse neile igaford liqi. Tallinnas awati jefiraamatukogus nn. käjiraamatukogu. See asub aga wäijes toas, kuhu waewalt 40—50 inimest lugema mahub. Kui jääd piifut hiljemaks, leiab uksel plakaadi: „Kuumi ei ole!“ Kujutage nüüd ette tööliste meelehärma, kui ta töölt tulles ennaft iimberriietades kufagilt linnafefriwalt raamatukogu ukse taha kõmbib ja jelt asjata tagasi pöörama peab. Miisamuti leiab ta ajalehtede jaalit lugejaid kubinal täis, nii et ajalehegi järele hull aega piistijalul oodata tuleb. Tööline wõib raamatuid lugemiseks koju wõtta, arwab ehk mõni, kuid ka jellega on oma raskused. Paremaid kirj-

Wõitlus Soome ametiühenduste ümber.

Soome ametiühendusline liikumine oli kõige tugevam ja elujõulisem 1917. aastal. Siis tuli õnnetu kodusõda ja selle kannul walge terror. Raskesti kannatajaid ametiühendused, nagu terve tööliskitkuminegi, jelle walge waenu ajal. Kuid mõimata on klassiteadlikku tööliskitkumist täielikult häwitada. Pikaajale toibujid organisatsioonid ja alustajid uuesti tegevust.

Waenalt oli tegevus alanud, kui juba tulid lahthelid kuuldawale. Egitaks muidugi sotsiaaldemokraatlikes parteis ja hiljem ametiühendustes. Koduõja pärandusena oli nüüd tööliliste hulgas neid, kes waatajaid Moskwa poole, kes sealt pääsmist ootajid. Partei taheti wiia kolmanda internatsionaali ühendusse. See ei õnnestanud kommunistidel. Siiski wallutajid nad mõned kohalikud organisatsioonid ja ajutajid omale partei, mis aga länud aastal seadusewastaseks tunnistati ja ametiwõimude poolt suluti.

Kommunistid wiisid oma lõhestamistöö ka sotsialistlikesse noorsooühingutesse. Seal oli neil suurem edu kui wanas parteis. Tagajärg oli, et Soomes on praegu kahesuguseid tööliliste noorsooühinguid.

Kolmas kants, kuhu kommunistid tungisid, oli ametiühenduslike liikumise keskorganisatsioon. Kongressil 1920. a. õnnestasti neile „omad mehed“ juhatusse walida. Sakati tegema fihtustööd Moskwa internatsionaaliga ühinemiseks. Kui see oli küllalt kaugel, arwati aeg lohaseks ühinemise kohta hääletus toime panna. Hääletamisel wõitsid need, kes ühinemise poolt olid.

Kommunistid tundsid end ametiühenduslike liikumise peremeesteks, kuid siiski ei julgenud nad hääletamisel saada mandaati tarwitada. Nad teadsid, et juhtumisel, kui ametiühenduste keskorgan Moskwaiga ühineb, tekib lõhe ja kahte laagrisse jagunemine. Kommunistidel oli selge, et jagunemise korral jääwad nad vähemusse ja et paraselesed organisatsioonid ei juuda enam midagi teha. Jäädi wotama paremaid aegu, kuid wahapeal peeti „poolametikku“ wahetorda Moskwaiga.

Nüüd, kui kommunistid juba wiis aastat Soome ametiühenduslike liikumise eesotjas olnud, on näha nende töowilja. 1920. a. oli ametiühendustes liikmeid 60.000 ümber — nüüd on neid 46.000. Ja see liikmete arwu wähenemine on olnud järjekindel ja jätkub praegugi. Nii on käesolewa aasta esimese kuue kuu jooksul liikmete arw 1,145 wõrra wähenenud. Ka kohaliste organisatsioonide arw on kuitwanud kokku. Kui jeda „arenemist“ weel mõned aastad jätkub, siis pole kommu-

nistidel kommunistlike ametiühenduste internatsionaali rüppe midagi wiia.

Liikmete arwu wähenemine on siiski ainult kommunistlike jaawutuse wäline külg. Eijemijelt on organisatsioonide tegevus ta nõrgemaks jäänud. Wagnad ametiühenduslased jääwad organisatsioonidest kõrwale. Nad ei taha liikmemajude matsmise ja tegevusega kommunistlike propogandat toetada.

Woolimata allaminetust, pole kommunistid siiski ametiühenduste lõpuliku wallutamise ja Moskwa internatsionaaliga ühendamise mõtet kõrwale jättnud. Nad on teinud kihutus-tööd ühingutes ja liitudes, nad on intrigeeritud järjetindlalt ja nüüd on nad hatanud koondama oma jõudu jid selleks, et tulewa aastata maituu algul peetawal ametiühenduslike kongressil lõpulikul kõif juhtiwad kohad oma meestega täita. Selleks peeti hiljuti Helsingis kommunistide jalajane koosolek, kus arutati, mille abil oma kawatsuji täide wiia. Tuldi otsusele, et kohalikkudes ühingutes tuleb tegutseda nii, et ainult kommunistid kongressile jaadikuteks wallitakse. Edaqsi otsustati kongressil „wijata üle parda“ kõif juhid ja tegelased, kes mitte kommunistid ei ole. „Wahastamine“ tehakse Moskwaist jaatud wõi tulewikus antawate juhtnõõride järele.

On arusaadam, et ka mitte-kommunistid ametiühendustes ja keskorganisatsioonis, tegevusele ei ole. Nad näewad jelle kuristikku, kuhu poole kommunistid Soome ametiühenduslike liikumist juhivad ja koondawad ka jõudu eesolewa kongressi jaoks. On kindel, et tulewa mai algul liuakse äge lahing, mis peab otsustama ametiühenduslike liikumise jaatusle. Juhtumisel, kui kommunistid peakjid wõitma, jätkub allaminek, wõib olla, et terve organisatsioon puruneb.

See oleks aga jaatuslik lõõk tööliskitkumisele Soomes. Paralleelsete organisatsioonide sündimine kohtadel ja töõstustes halwaks tegevuse täielikult. Ühijused wõitlaksid omawahel ja lahthelid tööliliste keskel suureneksid. Kuid jeda kommunistid just joomiwadki. Nende juhtnõõriks Moskwaist on õnnestada tööliskitkumist ja jelle kaudu saada wõimu juure. Ja see on kommunistide taktika, mitte ainult Soomes, waid igalpool.

Soome kommunistid ka on jaanud kutse delegatsioonid Wenemaa olukorraga tutwunema jaata. Sinna jaadetakse 10 isikut, kes kõif peawad pesukindlad kommunistid olema. Delegatsioonid Wenemaa reijist loodawad kommunistid saada wett oma weskile.

Divide et impera! — on ka Soome kommunistide juhtlause.

A. W.

Ras on riigi huvid küllalt kaitstud?

Postiteenijad, kes tsaari ajal teenistust algasid, teavad väga hästi, kuidas tol ajal Wene postiuülemad majanduskulude krediitidest harilikult tuntava osa oma tasku poetasid, wabrikteerides fittiuüleid arweid ja kwiitunge. Selle tagajärg oli, et ajutuste teenijad pahasti pidid külls ruumes töötama ning kirjutarbeid omal kulul muretsema.

Sellele taheti lõpp teha, asutades suuremate postiajutuste juures majanduskomisjonid. Kuid majanduskomisjonid, nagu teada, ei annud loodetavaid tagajärgi: endine kurjus, ehk küll wast vähemal määral, kestis edasi. Ja on ka arusaadaw. Wõis siis komisjoni liige ametiüli kontroleerida oma ülemat, kellest tema karjäär täielikult ära rippus? Et ta pidi kõik ülema majandustoimingud heaks kiitma ja arwed ning allkirjad, mis talle ette pandi, sõnalaukumata kinnitama.

Wene posti majanduskomisjonide korraldus leidis teenijasjaoskonna poolt üldist hukkamõistmist, kuna need komisjonid paremuse ajemel asja veel hullemaks muutisid: kontoriülem oli nüüd nõnda jõumustatud, et temale ükski harrnas külg ei hakanud, sest taebüwe korral pidid majanduskomisjoni liikmed juba oma eneste allkirjade pärast kahtluse all olewa kuludokumentide tahes-kahtmata tõeliseks tunnistama, kuigi ta tegelikult fittiuüne oli. Ajakirjandus ristas Wene postiajutuste majanduskomisjonidele nimeks „kurjus õiguse ajemel,“ mis neid õige tabawalt iseloomustas.

Ka meil on Wene eeskujul suuremate postkontorite juures majanduskomisjonid asutatud. Ka nende eesmärgiks on ära hoida igasugust kuritarvidust majanduskulude summadega ja wahwata, et iga penn otstarwe- ja riigihuwide kohaselt kulutatakse. Eesti postiajutuste majanduskomisjonide korraldus tahab olla märkha parem kui oli Wene oma. Meie majanduskomisjonide juhtnõridega on neile komisjonidele antud õige laialised wõimupiirid ja ülesanded. Nii kuuluwad nende tegevusalasse muuhjasi: a) walwe ruumide korrasoleku ja ruumide remondi- ja üürilepingu täitmise üle, b) walwe inventaari otstarbekohase eksploateerimise üle, c) kõige toodjate hindade väljaselgitamine nende materjaalide peale, mille muretsemine kontorite ülemate hooleks jäetud, d) kõige kasulikumate allikate otsimine igasuguste tarbete muretsemiseks, e) ostetud materjaalide ja tehtud tööde ülewaatamine ja wastawõtmine, f) igasuguste kuludokumentide tõendamine. Kontori ülem võib iseseiswalt kulufid teha ainult kuni 3.000 margani. Kõik ostud, walmistused

ning tööd, mis üle 3.000 marga maksma läheb, kuuluwad majanduskomisjoni kompetentsi ja kontori ülema ülesandeks jääb neil juhul ainult majanduskomisjoni otsuste tädemine.

Nii siis päris ideaalne korraldus, kus riigi huvid küllalt kaitstud peaksid olema.

Waatame aga nüüd, kuidas asi tegelikult on. Et mitte subjektiivne olla, olgu selleks siin toodud wäljawõte kellegi õige sõlidsse posti majanduskomisjoni liikme kirjast:

„Majanduskomisjoni tähendus meie postkontorites on wiidud nullini. Juhtnõrides ettenähtud korda ei pea sinne kontoriülem miski, waid talitab nagu peremees kunagi. Majanduskomisjoni tegelikult kokku ei kutjutagi. Kõik sisepeetud ja tööde wäljaandmised toimetab kontoriülem omapead. Komisjoni liiketele aga pistetakse iigel ilusal päewal k i b e d a t ö ö a j a l (muudugi selle tagamõttega, et neil poleks aega filmitseda, mis ette pistetakse) arwed kinnitamiseks ette, arwed, mis mõnikord isegi kinni makstud, jättes hoopis tähelepanemata, et majanduskomisjoni liikete kohus ei ole üksnes tehtud tööde ja ostetud asjade wastawõtmine, waid peaauglikult kõige kasulikumate hindade wäljaselgitamine ja igasordne lõpuliik otsustamine, kelle kätte jeda ehk teist tööd anda, ehk jälle, kellelt mida osta. Mõistagi ei saa komisjoni liikmed niisuguse olukorra juures hindade otsimiseks midagi ära teha, samuti ei saa nad ka otsustada, kas jeda ehk teist asja ülepea tarwits soetada on wõi mitte. Nõnda jääb kontoriülemal wõimalus wabalt oma äranägemise järele talitada. Misjuguine aga see ülemate äranägemine on, jeda teame kõik wäga hästi: saagihinn on ju kõigis asjus peateguriks. Päris piinlik on mõnikord neid arweid kinnitada ja tahaks heameelega sellest wapatusest koguni kõrwal olla. „Ad turpia nemo obligatur“)“ ütleb Itaalia wanaõnna, kuid meie ajal pole asi nii: tarwitseb waid sattuda postkontori majanduskomisjoni liikmeks ja ja oled aruühti sunnitud tegema, mis „puhas“ ei ole. Argu arwatagu, et see üksnes meil nõnda on. Samuti on see ka mujal. Ja kuigi mõnes postkontoris majanduskomisjoni istangut peetakse, siis on see ikka paljas dekoratsioon. Harilikult kutjutakse istanguile mõni tund enne selle algust, ilma et teotatakse, mis arutamisele tuleb. Mis wäärtus on siis ka neil majanduskomisjoni koosolekutelgi? Kõik tühi jant...“

*) „Autus pole keegi kohustatud“, s. t. autut tegema ei sunnita kedagi.

Kuigi asi wast kõigis postkontorites nõnda ei ole, nagu ülalkirjeldatud, ometi on kindel, et meie postiasutuste majapidamine, hoolimata kõigist juhtnõõridest ja eeskirjadest, kaugelki korras ei ole. Meie postiülemad ei taha kuidagi loobuda sellest armjast Wene mõttemiisist, kus arwati, et majanduskrediidiga asutuse ülem oma heafarvamise järgi talitada võib, ja nad püüawad käte ja jalgadega majanduskomisjoni liikmeid majandusliste asjadest eemale tõrjuda. Ja alluwal ametnikul on wiist ifka wähe piinlik minna kontori ülemalt määruste täitmist nõudma.

Postiwalitus, samuti ka riigikontroll pole aga weel seni waewaks wõtnud postiasutusi rewideerides järele waadata, kuidas need majanduskomisjonid õieti tegutsewad. Kahtlemata oleks mõndagi inimsiks tulnud ja selgunud, et mõnes asutuses majanduskomisjon tõesti null on ning et temast riigile rohkem kahju kui taju. Kuid meil on ju wiisiks waid anda juhtnõõre ja määrusi, aga kas neid ka täidetak, see ei lähe kellegile forda. Nii ka siin.

Et meie postiasutuste majandusliste asjade ajamine lorkab ja nende majanduskomisjonid ümberkorraldamist wajawad, selle kohta teist arwamist olla ei wõi. Majanduskomisjonid on asutatud peamiselt selleks, et taitsa majandusfulude summe, et neist osa ülemate näppude külge ei hakkaks, kuna need näpud, nagu elu näidanud, jageli mitte küllalt puhtad ei ole. Kuid praegusel kujul majanduskomisjonid seda ülesannet täita ei saa. Nende üm-

berkorraldamist nõudis juba läinud aasta postiteenijate kongress, wõttes wastu järgmise resolutsiooni: „Kohaliste asutuste majanduskomisjonid peawad ühingu poolt delegeritud olema, mis läbi mitte üksnes teenijate, waid ka riigi huwid paremini kaitsitud saatsid, sest ülema walitud isikud talitawad ka wiimaste näpunäidete järele.“ Kuid kumäs on meie postiwalitus teenijaskonna arwamisega rehtendanud?

Meie postkontorite majanduskomisjonide tegevus lorkab peaaegaltikult jellepärast, et neil just sama konstruktioon on, kui weneaegsetelgi, nimelt: esimeheks — asutuse ülem, liigeteks — ülema poolt määratud ametnikud. Juba Wene ajal jõuti wiimaks äratundmisele, et majanduskomisjonist ülem kõrvaldada tuleb, et ta ei saaks oma otjekohest wõimu komisjoni liigete peale laiendada. Ja kahtlemata wõib komisjon ainult siis antud juhtnõõride järgi käia, kui ta omas tegevuses igajugusest kõrwal mõjust waba on ja tema liigete ümber jarnane õhtlond walitseb, mis neil oma parema aruajamise järele talitada wõimaldab. Sarnase õhtlonna loomine oleks esimene wajalik samm nende komisjonide terwendamiseks. Riikaua aga, kuni seda ei tehta, jääwad kõik majanduskomisjonidele määratud eeskirjad ja instruktioonid õhku rippuma.

Tahajime lootä, et neist ridadest wastawad järeldused tehakse ja posti majanduskomisjonide reorganiseerimine peagi ette wõetakse.

Self-made-man.

Töölise esitajate märgufiri riigivanemale elufalliduse kohta.

Lutheri määbliwabrikü, Põhja puupapüw., Balti puuwillaüw., Krulli metalliw., Johansonu paberiw., Wene-Balti tehase. Dwigateli w., Balti poolitööstuse, Notermanni leiwaw., raudtee peatehase, raudtee uue depoo, posti=telegraafi=telefoni peawalituse sefttöökoja, Wolta wabrikü, Maieri leemiaw., Raaschou ja Ko. lanaw. Trummi tikim., „Tubaku“ tubakat., Narwa Krenholmi w. ja teiste wabrikute ning tehaste töölise esitajailt: Eduard Laurits (a.ä. Johansonu paberiw.), Aleksander Meite (Põhja Puupapi w.), Julius Lepenit (Wene-Balti tehase) ja Ewald Erm (Balti puuwilla wabrik).

Kuna elufalliduse ja madalate palgade tagajärjel töölise elutingimised nii raskest

on muutunud, et edasi kannatamine wõimata on, siis pöörawad tööliseesitajad töölise ühijel otjusel ja wolitusel Eesti wabariigi riigivanema poole.

Põhiseaduse § 25. järgi peab Eesti majandusliku elu korraldamine wastama õigluse põhimõttele, mille sihiks on inimesewäärilise eluülespidamise kindlustamine sellekohaste seaduste läbi.

Praegu maksew töölise palgatarüif pandi maksma 1. juunist 1921. a. Selle aja jooksul on elufallidus tõusnud, mitte aga wastawalt palgad, kuigi juba palgatarüif liig madalaks oli määratud. Selle tagajärjel on töölise ostujõud iga aastaga wähenenud ja eluülespidamine rassemaks läinud. Juba pikemat aega kannatawad töölised oma perefondadega alatoitluse all, tundes riiete, ihukatte puudust ja külmä. See häwitab töölise ter-

wist, elamat tööjõudu, aga ka wiib fidumisele tööliste perekonnad. Eriti raskest peawad kannatama sülitud lapsed, kellele perekonnatoitjad ei suuda kõige äärmisema jõupingutuse juures anda tarwilikku eluülespidamist. Tööliste seisuforda muudab weel raskemaks see asjaolu, et töökaite seadusi ei täideta, nende järelwalwe nõrk on, isegi tööpalka välja ei makseta, waid tööliised oma töötaju kättejaamiist peawad mõnes kohas kuude wiisi ootama, nälgides ehk tehes wõlga, mille tajumine praeguse sisetuleku juures illejõu käib.

Nagu ametlikud arwud näitawad, oli tööliste keskmine töötaju tänawu juulikuuks, kus tööhooaeg, kõigest 28,1 n. tund wõi 224,8 n. päewas. Selle keskmine wäljaarwamine on arwestatud tiititööga ja illetundidega, janniti kõrgemapalgaliste tööjõududega. Suuremal hulgal on töötajuks harilikult: naistöölistel 90—120 n. ja meestöölistel 128—200 marka päewas.

Wäljafannatamatuks numitunud seisuford jundis tööliisi wäljatöötama elatismiinumini; aluseks wõttes ratsiooni, mis sisaldab 2060 kaloriaat, peaks wäiksema töölistepereonna minimaal-sissetulek olema päewas 429 marka 09,3 penni wõi kuus 10.727 marka 23 penni. Et see ratsioon mitte suur ei ole, näitab wõrdlus: töö- ja hoolekandeministeeriumi poolt 1919.

aastal wäljatöötatud elatismiinumum on 3087 kal., kaitsewäe ratsioon 3254. Eksperimentaal-andmed näitawad, et kerge töö juures tarwitab keskmise kehakaaluga (70 flgm.) inimene — 2450—2850 kal., raske töö juures 400—500 kal. ja rohkem. Täieliku puhkuse juures 1500—2000 kal. Praegune tööliste palk ei wõimalda aga niigi palju toita, kui palju tarwitik inimesele täieliku puhkuse juures, kuigi tööliised raskest tööd teewad. Elatismiinumum on siia juurde lisatud.

Tööliste esitajad pöörasid töö-hoolekandeministeeriumi kaudu töösturite esitajate poole ettepanekuga, et need koos tööliste esitajatega asussid palgatariffide läbiwaatamisele kooskõlas elatismiinumuniga. Tööandjate esitajad ei eitanud tööliste raskest seisuforda, tunnistasid elatismiinumunni põhjendatuks ja mõelduks, isegi jarnast palgamaära töölistele tarwilikuks, kuid ütlesid läbirääkimistest kategooriliselt ära, tugeedes oma majandusliijele ilimõimule ja oma soodjale praegusele poliitilisele seisuforrale. Wõiki neid asjaolusid arwesse wõttes, pöörawad tööliised teie poole, härra riigivanem, oma wäljafannatamata ja illejõu käiwa raske seisufora peale, mis riiklikelt ja rahwa terwishoidlikelt hädaohtlik, tähelepanu juhtides ja olukorra parandamiseks abinõude tarwitusele wõtmist oodates ja lootes.

Riigi- ja omawalitsusteenijate keskliidu märgufiri palkade asjus wabariigi walitsusele.

Käesolewa aasta kewadel Tallinnas ärapeetud ülemaaline üldine riigi- ja omawalitsusteenijate kongress seadis nõudmise üles, et kõige alama astme täie tööjõuga riigiteenistuses oleva riigiteenija palk peab wastama elatismiinumumile.

See riigiteenijate seisukoht sai Wabariigi walitsusele ja Riigikogu rühmade keskliidu poolt j. a. 18. juuli märgufirjaga nr. 58 teatavaks tehtud.

Üllesseades seda põhimõtet, tegi kongress keskliidule ülesandeks, keskliidu poolt j. a. 13. märtsi märgufirjas nr. 31 palutud palganormide maksmapanemist araabia palgarebeli riigiteenijate jaoks 1925. a. 1. jaanuarist nõuda.

Et aga seniajani Wabariigi walitsuse poolt riigiteenijate palgaparandamiseks, wäljaarwatud kohtumikud, midagi tehtud ei ole ning et kõik keskliidu sellekohased märgufirjad tähelepanemata on jäetud, on nüüd suure ainelise

fitifikuse sunnil riigiteenijad kohtade peal rahutumaks muutunud ja ühskitud organisatsioonid on mõbda keskliidu Wabariigi walitsuse poole ajutise abiraha palwetega pööranud.

Teades riigiteenijate wiletsat majanduslikst seisuforda ja arwesse wõttes walitsuse keeldumist palkade normeerimist käesolewal aastal läbi wiia, palub keskliit tungiwalt oma poolt Wabariigi walitsust neid ühskute riigiteenijate organisatsioonide poolt sisseantud märgufirje tõsisele kaalumisele wõtta ja neid palweid nii suurel määral rahuldada, kui seda riigikasja seisuford iganes lubab.

Sellejuures ei jaa keskliit tähendamata jätta, et ajutiste abirahadega laua riigiteenijate palgakõhkimise uue reguleerimise tarwidust edasi lükata ei ole wõimalik ja palub sellepärast Wabariigi walitsust uue palgaseaduse eelnõu kokkuseadmisega rutata, arwesse wõttes neid põhimõtteid, mis keskliidu j. a. 18. juuli märgufirjas nr. 58 ette olid toodud.

Riigi- ja omaval.-asut. teenijate keskliidu saadikute kogu koosolek.

Riigi- ja omavalitsuste teenijate keskliidu saadikute kogu koosolekust 22. septembril s. a. võttid kõikide organisatsioonide esitajad rohkel arvul osa ka väljaspoolt Tallinnat.

Tähtsamaks arutusaineks oli riigiteenijatele ühefordse eraforralise palgalisa määramine. Et riigiteenijate majandusline seisuford väga halb on, siis tuleb viimasel ajal isegi juhtumisi ette, kus teenijad on sunnitud raske seisuforra tõttu oma elu lõpetama. Samuti on viimasel ajal päris harilikuks nähtuseks saanud teenijate poolt riigivaranandusega seadusevastased ümberkäimised ja toimingud selles alal.

Kuid sügise tulekuga on laste koolisaatmine, jalandude, kütte ning teised juuremad kulud tarvilikud, kuid senisest väikesest palgast jätub vaewalt toitmiseks. See kõik on riigi- ja omavalitsuste teenijate pere ärewusse ajanud. Mitmed riigiteenijate organisatsioonid on juba walitjuse poole pööranud lisapalga wäljamaksmise asjus oktoobrikuul ja keskküü omalt poolt otsustas ka wastawa märgukirjaga wabariigi walitjuse poole pöörata. Selles asjus käis ka delegatsioon Riigivanema juures.

Teiseks punktiks oli arutuse all Eesti riigi- ja omavalitsuste teenijate liidu asutamine ja selle liikmeks astumine. See mõte wõeti illes käesolewa aasta webruarikuul Riia konverentisil. Saadikute kogus tuli häält kuuldamale, et kawatsetawa liidu täidesaatawa orgaani ülespidamise kulud tõusewad kaunis kõrgeks, mida meie organisatsioonid eht tasuda ei jõua. Näiteks tuleks Cestis makssta üle 30.000 marga aastas liikmemaksu. Selle asja läbiwaatamiseks waliti 5-liikmeline komisjon järgmises koosseisus: W. Laak, S. Nurk, M. Ostra-Dinas, E. Maddison ja J. Rummo. Komisjoni seisukoht tuleb lõpulikule otsustamisele saadikute kogus järgmisel korral.

Eiseministri poolt wabariigi walitjusele esitatud riigiteenijate palgaseaduse eelõu läbiwaatamiseks waliti komisjon järgmises koosseisus: W. Laak, J. Rummo ja E. Maddison.

Peale selle saatis keskküü juhatus kirja Eesti riigiteenijate ühingule, kus edu soowis nende palgawõitluse tagajärjerikkaks läbiviimiseks.

Töölislitumine Cestis ja wäljamaal.

Marwa posti-telegr.-telef.-teenijate laenu- ja hoiuühisus

põhikiri on registreeritud ja ühjus oma tegevust algaanud. 18. aug. oli esimene peakoosolek, kus finnitatud põhikiri ette loeti, juhatus ja nõukogu waliti, sisseastumise maks ning iga liikme sunduslik osatähtede arv ja nende tasumise wiis kindlaks määrati. Juhatusse waliti: Nõu, Jukkum, Orn ja Eigo, nõukogusse — Aks, Naremäe, Piitil, Gerber, Kääpa ja Lusk. Liikmeks astusid peaaegu kõik kohaliku postkontori ja telefoni kesksaama teenijad. Wõib loota, et ka ümbruskonna postiasutuste teenijaid liikmeks astub. Teatawasti tegutsed postiteenijate kutseühjuse Marwa osakond elawalt. Nõnesolewa ühijuse asutamine näitab aga, et Marwa postiteenijad ka agarad ühistegevuse pooldajad on.

—u.

Inglise ametiühjuste 57. kongress

peeti septembri esimesel poolel Scarboroughhis 724 saadiku osawõittel, kes esitasid 4.343.000 töölisi. Awamisõnes tõi liidu juht Swales

ülewaate senisest tegewusest ja olukorrast, rõhutamades eriti wajadust juhatusse wõtmupiire laiendada ning toonitades Wene ametiühjuste soowit astuda ühendusse Amsterdami internatsionaaliga. Juhatusse wõtmupiiride laiendamise küsimus tekitas elawaid waielusi, milles eriti Thomas ja Cook wäitastid, et küsimus on ette walmistamata ja tuleks anda kohalikkudele organisatsioonidele seisukoha wõtmiseks ning siis arutusele wõtta seks otstarbekes eriti kokkufutitud konverentisil. Nii see küsimus otsustatigi.

Üldise ametiühjusliku poliitika suhtes asus kongress seisukohale, et ametiühjuste ülesandeks on ühenduses töölisparteiiga kapitalismi kukutamise. Edasi wõttis kongress seisukoha ettewõtete puhtastkasust osasaamise (tööliste) wastu ja rõhutas eriti hästi organiseeritud wabriku-komiteede tähtsust.

Wene ametiühjuste seisukohta Amsterdami internatsionaali wastu selgitas sekretäär Fred Bramley, kes wäitas, nagu poleks lahumineks nii väga suured. Wene ametiühjusel nõuda enne liikmeksastumise ettepanekut ühise kon-

Seltimised töölised ning ametnikud toetage „Ametiühisuslist kuukirja“ tellimise ning kaastööga.

werentzi ärapidamist, kuna Amsterdami liidu juhatus otstarbekohasemaks pidavat, et Wene liidu liikmeksastumise sooviavaldus kõige pealt esitada ja otsustada tuleb ning alles pärast üksteisajade lahendamise käpile võetagu. Wene am. üh. esitaja Tomski kõneles üldise kõigi ametiühisuste liidu poolt, s. o. arendas oma wõremelt avaldatud seisukohti, et Profinterni ja Amsterdami liidu asemele tuleb luua uus organisatsioon.

Swalesti ettepanekul asus kongressi seisukohale, et liidu juhatus oma tööd Wene ametiühisusliikude organisatsioonide ühendamiseks Amsterdami liiduga peab jätkama. Et Amsterdami liidu ühised Wene ühistestele alati lahti on olnud, siis ei ole ka praegu sealt poolt takistusi, kui Wene ühised soovisid tagasi pöörduda liitu, kust nad omal ajal lahkusid.

Ben Tilletti poolt ettepanud ja kongressil wastuwõetud resolutsiooniga nõuti walitsuselt Washingtoni 8-tunnil. tööpäewa konventsiooni kinnitamist.

Asumaade küsimust arutada, rõhutati, et praegune asumaade poliitika tähendab kapitalistliku kurnamise üht viisi, mis nii värismaalaste kui ka Briti töölise olukorda järjest raskendab. Kongress on igasuguse imperialismi vastu ning nõuab kõigile Briti riigi rahwustele enesemääramise õigust kuni Briti riigist lahkumise võimaluseni.

Juhatusse waliti peaseksjalikult endised ja ka F. S. Thomas ning M. Bondfield, kes omal ajal Töölispartei walitsusse astumisel juhatuselt lahkusid.

Lihhtöölise palgad Ameerikas

on viimaste aastate keskes tõusmas lihis arenenud. Kui 1922. a. lihhtööliste keskmine hmittasu oli 30 tsenti, siis ulatab see nüüd juba 40 tsentini. Selleks on kaasa mõjunud elanem tegevus mitmetel aladel, näit. ehitustöös, osalt aga ka sissereändamise kätendamise, mis tähendab töölise juurewoolu.

Saksa ametiühisuste saatkond läheb Ameerikasse,

et mõne kuu keskes tundma õppida sealseid majandus- ja tööstusolusid ning wahelordid. Osa wõtawad suuremad kutseliidud igati kahe saadikuga.

Prantsuse pangaametnikkude streik,

mis kestis termelt 50 päewa, lõppes septembri keskel wahelohtu ettepaneku wastuwõtmisega. Kutseühisus peab streiki kordalainuks ja väga tähtjaks teenijaise. Loodetakse rahuloldawalt lahendada neidki küsimusi, mis lepitusettepaneku alusel antakse erilise delegatsiooni lahendada:

Ameerika ametiühisused kõrgete kaitsetollide vastu.

Ameerika ametiühisuste juht Green on mitmel puhul awalikult välja astunud kaitsetollide poliitika vastu, näidates, et see poliitika wõimaldab küll ettewõtjatele suuri kasusid, kuid ei paranda töölise seisukorda, eriti nüüd, kus püütakse palkasid alla suruda.

Saksa ametiühisuste kongressil,

mis peeti hiljuti Breslaus, waliti endine liidu juhatus üksmeelselt tagasi, nimelt: Leipart, Grassmann, Hermann Müller (Rotterdam), Kube, Umbreit, Knoll ja Eggert. Wastu olid ainult kolm kommunisti, kes eelmise kongressi 88 kommunistliku saadiku asemel kongressist osa wõtsid.

Ametiühisusliku internatsionaali rahwuswaheline sumikool

peeti käesolewal aastal Braagas ära. Osawõtjaid oli 70 ümber. Neist oli suurem osa mitmete maade ametiühisuste juhtiwad jõud. Lektoriteks olid ametiühisusliku liikumise silmapaistwamad juhid. Sarnased kursused, kuigi nad harilikult paar nädalat kestawd, on määratu suure tähtsusega ametiühisuslikule liikumisele.

Rahwuswahelise ametiühisusliku liidu naiskomitee

kawatseb asuda põhjalikult selgitama termet rida naiste tööga ühenduses olevaid küsimusi. Neist oleks nimetada: masinate tarwitamise edu tööstuses ja selle mõju naistööliste peale; lapse elutingimised ühenduses ema kaitsetöega; lastekaitse seaduste arendamine ühenduses naistööliste praegu teostatavate töötamistingimustega; abinõude otsimine, kuidas naistöölistes eriliselt huwi äratada nende eneste ja laste käeläigu vastu ning neid koondada ametiühisustesse.

Wäljaandja Ülee-timaalise asuuste ning ettewõtete ametn. ja teenijate ühij. liidu esimees **Artur Duusep**
Wastutaw toimetaja **U. S. „Ühiselu“** trükk, Tallinnas, Pikk uul. 42.